

Berlaar, Doelvelden

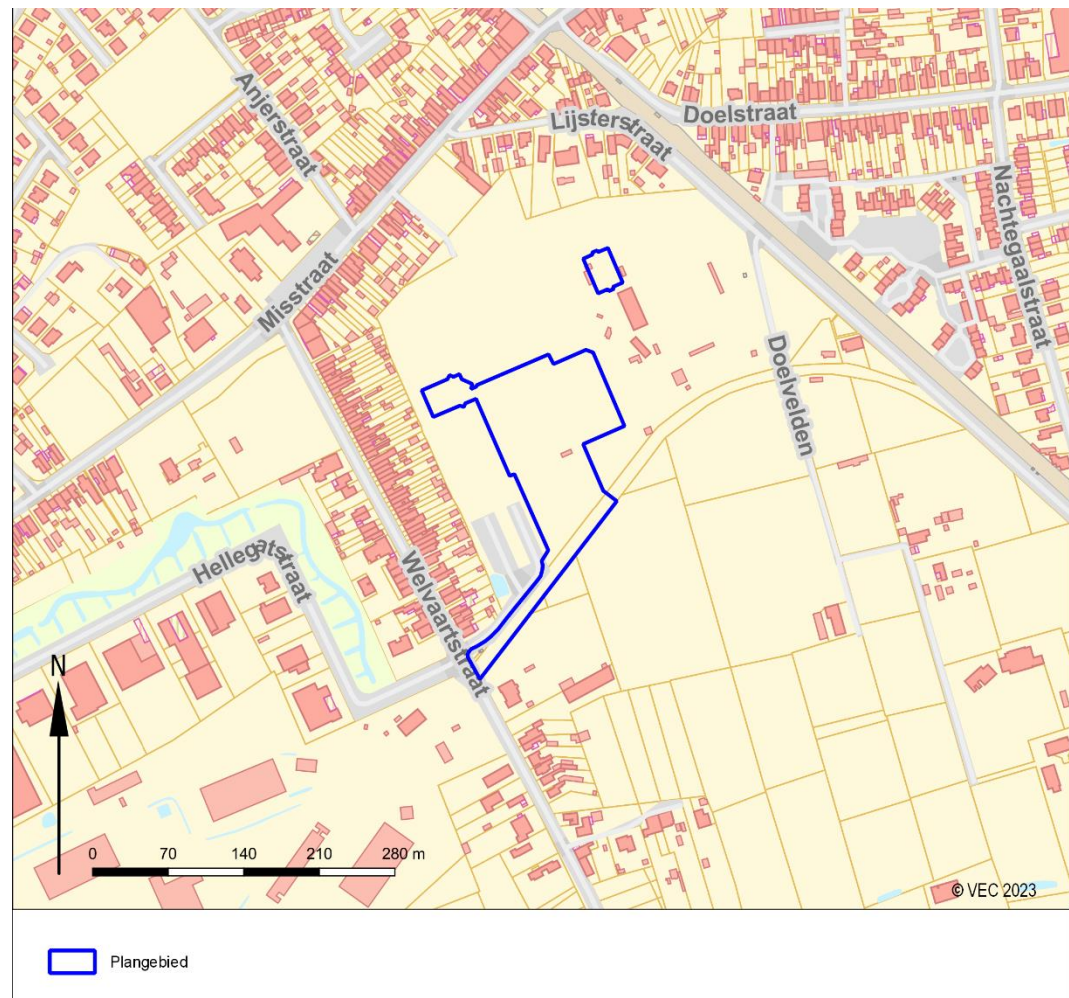
Programma van Maatregelen

Auteur:

D. Van den Notelaer

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in juli 2023 een nota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Berlaar - Doelvelden (afb. 1 & 2). De nota bestaat uit een landschappelijk bodemonderzoek (prospectie zonder ingreep in de bodem) en een proefsleuvenonderzoek (prospectie met ingreep in de bodem), en is uitgevoerd naar aanleiding van de geplande werken aan de sportvelden.

Afb. 1. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

Afb. 2. Het plangebied op een luchtfoto. Luchtfoto Vlaanderen, winter 2020 – kleur). (Bron: Agentschap Informatie Vlaanderen)

2 Gemotiveerd Advies

2.1 Volledigheid van het onderzoek

2.1.1 Bureauonderzoek (2021A245)¹

De opdrachtgever plant inrichtingswerken op het Sportpark te Berlaar. Centraal op de projectzone (huidige voetbalveld) wordt een nieuwe sporthal gebouwd met een oppervlakte van ca. 3500m². De funderingsbalken en -zolen zullen aanzetten op een diepte van 3m. De betonplaat wordt op -1,5 m t.o.v. maaiveldniveau aangelegd. Ten oosten van de sporthal (rest huidige voetbalveld) worden petanquevelden, speelbergen en beachvolleyvelden aangelegd. Ten zuiden van de sporthal (huidig grasveld) wordt een BMX-parcours en buitenfitness aangelegd. Een aparte zone in het noordoosten wordt voorzien voor de aanleg van een duiveltjesveld. De bodemingrepen voor deze werken blijven beperkt tot ca. 50cm diepte en zullen bovendien pas doorgaan als subsidies verworven worden.

Het plangebied ligt ten zuiden van de Grote Nete, op een iets hogere rug in het landschap. Deze hellingsrug loopt op naar het zuiden toe en is een uitloper van de Boomse Cuesta. Het plangebied zelf kent voornamelijk lichte antropogene reliëfverschillen veroorzaakt door de aanleg van de sportvelden en de oude spoorweg. Bovenop de Tertiaire lagen zijn er eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk het Vroege Holoceen aanwezig. Het grootste deel van het plangebied bezit een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

¹ Aluwé 2022; <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/23914>.

Het plangebied ligt ten zuidwesten van de historische kern van de gemeente Berlaar en bevindt zich in de 18de tot het laatste kwart van de 20ste eeuw in een zeer agrarische omgeving. De verschillende akkers op het plangebied worden door bomenrijen van elkaar gescheiden. Ten noordoosten van het plangebied is een site met walgracht aanwezig. In het uiterste zuidwesten wordt een wegtracé weergegeven. In de jaren 1970-1980 is de bewoning langsheen de Welvaarstraat het plangebied genaderd, maar het plangebied zelf blijft in gebruik als akker. Pas eind 20ste -begin 21ste eeuw wordt het plangebied omgevormd tot sportpark met 3 (oorspronkelijk 4) voetbalvelden, parking, wegenis en enkele gebouwen.

Er zijn amper vondsten uit de steentijd, metaaltijden en Romeinse tijd. Het weinige archeologische onderzoek met ingreep in de bodem in de ruime omgeving van het plangebied is beperkt tot 5 recente proefsleuvenonderzoeken en 1 opgraving waarbij voornamelijk bewoningssporen uit de volle en late middeleeuwen aangetroffen werden.

De aan- of afwezigheid van een archeologisch vindplaats, de karakteristieken en de bewaringstoestand van een eventuele site en welke waarde ze heeft is nog onvoldoende vastgesteld. Daarom is verder vooronderzoek nodig.

2.1.2 Landschappelijk bodemonderzoek (2023B164)

Bij het landschappelijk bodemonderzoek kon vastgesteld worden dat er binnen het plangebied hoofdzakelijk antropogene gevormde bodems aanwezig waren. De oorspronkelijke bodem zoals gekarteerd op de bodemkaart werd niet vastgesteld. Deze bodem is door (sub-)recente ingrepen (aanleg en onderhoud voetbalvelden) reeds veranderd. De moederbodem binnen het plangebied is nog intact en aanwezig, afgedekt door een dunne tot dikke bouwvoor of Ap. De verwachting voor intacte steentijd artefactensites is zeer laag/nihil. Er is wel nog een verwachting voor sporensites. Teneinde deze verwachting te toetsen werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

2.1.3 Proefsleuvenonderzoek [2023F224]

Na het landschappelijk booronderzoek werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. Hiervoor werden acht sleuven uitgegraven. Vier van de sleuven bevinden zich in een centrale zone, twee in een zuidwestelijke zone en twee in een noordoostelijke zone. De profielen geregistreerd in de sleuven konden de bevindingen uit het landschappelijk booronderzoek staven. In de centrale zone werden enkele paalsporen aangetroffen. Voor een aanzienlijk deel van deze sleuven kon echter een vlak worden vastgesteld met een grote mate aan natuurlijke verstoring. Het is niet duidelijk of de vier paalsporen aangetroffen in de centrale zone een geïsoleerd geval zijn, of dat er ooit een site aanwezig was die nadien door natuurlijke verstoringen verstoord werd. Er werd in geen van deze sporen vondstmateriaal aangetroffen. Er is niet met zekerheid vast te stellen of de sporen gelijktijdig zijn, en in welke periode ze dateren. Een verschil in mate van uitloging tussen spoor 1 en 2, en spoor 17 en 18 lijkt evenwel te suggereren dat spoor 1 en 2 een andere datering hebben.

In de zuidwestelijke zone werden voornamelijk greppels en paalsporen aangetroffen. De paalsporen kunnen vermoedelijk aan de greppels gerelateerd worden. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen in deze zone. De greppels kunnen echter wel via historisch kaartmateriaal worden gedateerd in de 19^e eeuw.

De noordoostelijke zone werd vervuild aangetroffen. Om veiligheidsredenen werd deze zone niet verder onderzocht.

2.2 Impactbepaling

De opdrachtgever plant inrichtingswerken op het Sportpark te Berlaar.

Centraal op de projectzone (huidige voetbalveld) wordt een nieuwe sporthal gebouwd met een oppervlakte van ca. 3500m² (fig. 5-6). De funderingsbalken en -zolen zullen aanzetten op een diepte van 3m. De betonplaat wordt op -1,5 m t.o.v. maaiveldniveau aangelegd.

Ten oosten van de sporthal (rest huidige voetbalveld) worden petanquevelden (ca. 600m²), speelbergen (ca. 600m²) en beachvolleyvelden (ca. 500m²) aangelegd. Ten zuiden van de sporthal (huidig grasveld) wordt een BMX-parcours (ca. 1200m²) en buitenfitness aangelegd. Een aparte zone in het noordoosten wordt voorzien voor de aanleg van een duiveltjesveld. De bodemingrepen voor deze werken blijven beperkt tot ca. 50cm diepte en zullen bovendien pas doorgaan als subsidies verworven worden.

Rond al deze nieuwe inrichtingen wordt de omgeving heraangelegd met groenzones, nieuwe verhardingen en een heraanleg van een gedeelte van de parking. Deze werken zorgen niet voor verdere verstoring van het bodemarchief.

Een nieuwe fietstoegang wordt voorzien in het zuidwesten ter hoogte van de bestaande weg of ter hoogte van de oude spoorwegbedding (nog niet in eigendom). Deze ingreep blijft ook beperkt tot max. 50cm diep.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Er werden geen indicaties aangetroffen dat er een site met potentieel op kennisvermeerdering aanwezig is. Het plangebied kan bijgevolg worden vrijgegeven.